

Гендерна нерівність: п'ять порушень прав жінок в Україні

Жінки в Україні мають рівні можливості з чоловіками, було б бажання і здібності їх втілити – така думка є доволі поширеною. Втім хибною, наголошують експерти і доводить статистика. Українки досі зазнають дискримінацій за ознакою статі. Радіо Свобода зібрало найбільш поширені порушення прав жінок в Україні.

1. Жертви домашнього насильства. Найбільшим кричущим порушенням прав жінок в Україні залишається домашнє насильство. Щороку від рук кривдників гине близько 600 українок, такими є дані МВС. У 2017 році до поліції надійшло понад 110 тисяч заяв від жертв домашнього насильства.

90% українців, які потерпають від насильства, це жінки

«90% наших громадян, які потерпають від насильства, це жінки. Причини – стереотипи, що жінка – «берегиня дому», її функція – приготування їжі та догляд за дітьми. І щойно вона починає заявляти про свої права, то одразу ж піддається насильству – чи економічному, чи психологічному, чи фізичному, чи сексуальному. І з'явилася нова тенденція: якщо жінка намагається вирватися з кола домашнього насильства, то тоді методи стають більш виточені», – каже представник омбудсмена з питань рівності і недискримінації Аксана Філіпішина.

Щохвилини від домашнього насильства в Україні страждає три жінки, констатує президент організації «Ла Страда Україна» Катерина Левченко. Минулого року через знущання вдома до правоохоронців і на гарячу лінію звернулися понад 150 тисяч осіб. Втім, це лише 10-15% від загальної кількості реальних випадків, наголошує експерт.

Попри масштаби домашнього насильства в Україні, проблема перебуває переважно «в тіні». Ба більше, поширений принцип – «сама винна», відтак жертви намагаються замовчувати страждання, кажуть експерти. Показовим є те, що 68% українок не вважають проявом насильства приниження. Лише для 49% жінок насильство – це побої, а для 56% – зґвалтування. Такі результати опитування Українського інституту соціологічних досліджень.

2. Отримують меншу зарплатню. Жінки в Україні зароблять у середньому на 28% менше, ніж чоловіки. Такими є дані Державної статистики. За інформацією рекрутингових агенцій, ця різниця ще вища.

Однією з причин цього є те, що окрім оплачуваної роботи на плечі жінки лягає домашня праця, яка вважається «жіночою» – прибирання, готування, догляд за дітьми, констатує директор Центру соціальних і трудових досліджень Ніна Потарська.

Жінка змушена, як правило, працювати в дві зміни.

Ніна Потарська

«Жінка змушена, як правило, працювати в дві зміни. Тому обирає менш оплачувану роботу, але з більш гнучкими умовами. Бо є купа обов'язків, які чомусь вважаються лише жіночими, хоча народження дітей – це благо для всього суспільства», – каже Потарська.

Зібравши інформацію по 217 країнах, дослідники підрахували, що домашня робота і догляд за родиною займає в житті жінки 23 роки.

Окрім того, заробляти більше заважає «скляна стеля» – умовна кар'єрна планка, вище якої жінка «не стрибне», зауважує координатор проектів «Українського жіночого фонду» Мілена Горячківська.

«Жінки не допускаються на вищі посади з вищою зарплатнею, а працюють переважно в тих сферах, де нижчий прибуток. Серед керівників дитячих садочків – жінок багато, а серед керівників університетів їх фактично немає. І так в усіх галузях», – каже Горячківська.

3. Мають меншість у владі. Відповідно до аналітичного звіту комісії Ради Європи з питань гендерної рівності за 2017 рік, Україна перебуває в групі країн із найнижчим представництвом жінок у владі.

Український парламент усього на 12% складається із жінок. Попри те, що цей показник є рекордним за всі попередні скликання, він досі залишається низьким, порівняно з практикою демократичних країн, наголошують експерти. Так, у країнах ЄС жінок у парламентах в середньому удвічі більше – 26%. А у Швеції, Фінляндії, Іспанії – понад 40%. Не набагато краща ситуація і в регіонах України.

В Україні є дуже чіткий тренд: чим вищий орган влади, тим менше там жінок

Мілена Горячківська

«В Україні є дуже чіткий тренд: чим вищий орган влади, тим менше там жінок. За результатами останніх національних виборів, 46% жінок потрапило у селищні і сільські ради. В обласні – вже 28%. В ради великих міст, обласних центрів – 15%. І в парламент ще менше – 12%. Тільки 6% жінок в Україні посідають посади міністрів та заступників міністрів», – наводить статистику аналітичного звіту Ради Європи Мілена Горячківська.

Попри запроваджене квотування у партіях – тенденції спостерігаються невтішні, додає експерт. Жінки у списках партій – часто «для галочки», а відтак не отримують достатньої організаційної та фінансової підтримки, щоб перемогти у виборчих перегонках.

4. Обмежені у кар'єрі. Важливим кроком на шляху до гендерної рівності стало скасування розподілу професій на «жіночі» і «чоловічі». Та це ще не означає, що в Україні зникла дискримінаційна практика чи не лишилося заборонених професій, кажуть експерти.

Наприклад, у війську досі є низка «нежіночих» професій, затверджені наказами із грифом «з обмеженим доступом», зауважує експерт з гендерних питань Олена Суслowa. Крім того, в Україні досі не дератифікована Конвенція Міжнародної організації праці 1935 року, яка забороняє роботу жінок під землею і в шахтах.

В Україні ніколи не було і досі немає жінки-генерала

Олена Суслowa

«У нас є заборонені професії і цивільного характеру, і в секторі безпеки й оборони. І справа не в кількості, а в їхньому існуванні. Українським жінкам заборонені всі професії, які стосуються військово-морських сил. Як колись сказав мені один юрист із Міноборони: щойно ми збудуємо перший човен, одразу будемо думати про дозвіл жінкам на ці професії. Але поки вони всі закриті. Нині в українській армії працює жінок не менше, ніж в деяких в країнах світу. Але у нас ніколи не було і досі немає жінки-генерала», – каже Олена Суслowa.

До жінок висуваються такі вимоги, як вік, зовнішні дані, хоча робота, яку пропонується виконувати, абсолютно не потребує таких характеристик

Аксана Філіпішина

Також важливо побороти дискримінацію жінок у головах роботодавців, наголошують експерти. «Ми помічали і реагували на випадки дискримінації за ознакою статі в оголошеннях про вакансію. До жінок висуваються такі вимоги, як вік, зовнішні дані, хоча робота, яку пропонується виконувати, абсолютно не потребує таких характеристик», – зауважує Аксана Філіпішина.

За підрахунками експертів Всесвітнього економічного Форуму в Давосі, подолати різницю в можливостях працевлаштування та оплаті праці для чоловіків і жінок світ зможе через 170 років.

5. Заручниці стереотипів. «Жінка-берегиня», «господарка», «для «жіночого щастя» потрібні «кохання» і «родина» – такі стереотипи про жінку закріпилися у свідомості українців. Експерти констатують: сексизм в Україні поширений скрізь – в рекламі, ток-шоу, політиці і в побуті.

Я називаю сексизм посмішкою чеширського кота. Кота немає, а посмішка є

Олена Суслowa

«Я називаю його посмішкою чеширського кота. Кота немає, а посмішка є. Начебто стереотипи не відображені в більшості законів, але коли справа доходить до конкретної реалізації, вони вступають в силу, мовляв, «ти молода», «в тебе діти чи будуть діти», «ти щойно вийшла заміж чи вийдеш заміж», «яка з тебе робітниця», – зазначає Олена Суслowa.

«Одним із показників є класична фраза колишнього прем'єра Азарова про те, що жінкам не місце в управлінні. Азаров пішов у небуття, а сексизм у нас поки що лишився», – додає Катерина Левченко.

Сексистські стереотипи суттєво впливають на рівень насильства стосовно жінок, зауважують експерти. Активісти моніторингового проекту «Україна без сексизму» лише за чотири місяці виявили понад 240 сексистських висловлювань у рекламі.